

te Amsterdam,
ROUW.
ELANG?
in Lohman.
Huizes.

an door de Waa-
en komen der-
wezen.
t voor de zovende

gedurende 1889
andiger formaat
en, elk bestaan-
dende uit twee
in boekdeel zal
en.
ijk worden ge-
drukt en een fraaie
ant geplaatst en

t worden gere-
namen een zeer
riandische Chris-
r GERDES, die de
bestemming

t geleverd tegen
ig. Voor nadere
opgeeft, dat bij
n is; er is ook
tot intekening
over

LBORN.
te Nijmegen.
te Amsterdam,

iten
Zending.
door
MALEN.
an de Neder-
teniging.

iteit.

andidaten toe-
gelijchbediening,
die dus gevolg
door de kerk
op hem uitge-
teugden pre-
Geest, opdat
zijn
onlangs opge-
heer H. Seret,
aten-Generaal,
C. Fabius, die
de te worden.
ig voor Hooger
directeur, den
reeds in dank-
blijven geden-
hem aan
zijn thans diens
eerste aan bij
teit. Moge hij
zoeten en ook
meerder ijver
des Heeren.
d onbekwaam;
kant goed toe
is niet tot val-
traagheid doe
r, dat het des
seer de Heere
inten in zijne
aan de komst
laait ons goed-
ijner tijd zullen
en — en laat
an dat andere
weet goed te
onde.
W. HOVY.

L. H. M. G.
le f. 1; door
dam f. 1; door
district Dork-
Van Waart te
50; door den
P. G. Spijker
H. G. Rierink
ten f. 25; door
Zegwaard uit
f. 40; door
G. Wolf uit
n heer Ph. De
neek f. 18.00;
sprekbeurt te
64; te Breukel-
ingent door
n G. f. 250;
Van van A.
f. 5; door
polder f. 25;
te Zwammer-
Zijlmans van
W. R. Dijk-
litter te Op-
b. Van O. van
f. 7.50; door
te Maassluis
door den heer
L. S. Ladage
n A. B. te L.
Henshoek en

alten f. 2.50;
den in f. 1. ker-
J. W. f. 2;
ig te Amster-
n tot geven"
2.50 om tot

ingekomen:
en f. 2.50.
ingewett.

DRUKKERIJ,
ERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gerestoreerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 17 Februari 1889. N°. 582.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f. 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elk regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Verenigingen 10 Ct. per regel.

Van den Heiligen Geest en het gebed.

V. (Slot.)

Blijft ellender de mindaden en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt: een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.
Jak. 5:16.

Spele ons laatste artikel nogmaals in den hoogen toon der Liefde, waarin ook ons Houdstuk, dat aan het Gebed voorafging, geset was.

Immers, wie van het Werk des Heiligen Geestes in onze gebieden handelde en naliel atzonderlijk de Voorbidding van Gods kind voor anderen te bespreken, zou daarmee toonen den Geest der ontfermingen niet te verstaan.

Bidden voor anderen is nog iets anders dan bidden voor onszelf om vervulling in eigen nood. Ook mag dit laatste wel. Zelfs is het van God geboden. Of zegt dan de Schrift niet: „Laat uwe begeerten in alles door bidden en smeeken, met dankzegging, bekend worden bij God?" Toch kan hierin ook bij een kind van God verijnd egoïsme schuilen; zelfs al volgt er steeds de „dankzegging" op; en juist daarom wordt aan de bede de voorbede toegevoegd, opdat ook in ons gebed de adem eener heilige liefde alle vlam van onheilig egoïsme, die nog mocht opflikkeren, zacht maar zeker uitblaze. En terwijl de voorbede zoo van den éénen kant in ons bidden het egoïsme tempert, leidt ze aan de andere zijde tot nog heiliger bede op, als het in ons hart en op onze lippen niet slechts een smeeking voor anderen, maar allengs ook een bidden voor onzen Koning in de hemelen en voor zijn Koninkrijk vol majesteit wordt.

Christus bidt voor ons, maar ook de Bruid heeft voor haar hemelschen Bruidegom te bidden. Reeds het gebed voor Salomo in Psalm 72 wijst over Salomo op den Messias heen. „Geef, Heere, den Koning uwe rechten"; en in Psalm 21 en 61 keert dezelfde gedachte terug. Alleen, het gebed voor den Bruidegom is geen bede voor zijn hoogheerlijken Persoon; want als zoodanig is hij geheel verheerlijkt. Maar wel een bede dat zijn rijk toekomt en de eere zijns Naams aan alle einden der aarde doorbreke, en de zielen der verkorenen hem worden toegebracht.

In het „Onze Vader" staat deze heiligste bede zelfs op den voorgrond, want als gebed: „Uw naam worde geheiligd, uw Koninkrijk kome en uw wil geschiede", drijft in die bede niet zozeer de liefde voor ons zelve, noch ook de liefde voor anderen, maar zeer stelliglijk de liefde voor Hem die in de hemelen is. Ongetwijfeld in het besef en met den geloof, dat de verhooring dezer bede ook voor onszelf en voor anderen het meest begerlijk is; maar toch altoos zoo, dat de liefde voor den Heere er in op den voorgrond treedt. Een summier van gebieden, geheel passend bij het summier der geboden. Hebt lief den Heere uwen God. Dat is het eerst en het grootst gebod. En daarna: Gelijke liefde voor uw naaste als voor uzelf. En zoo ook in uw gebed. Eerst bidden om de zake uws Gods. Dat het eerst en het groot gebod. En voorts een bidden, zoo voor uw naaste als voor uzelf. Aan ons gebed wordt onze stand tegenover het hoog gebed getoetst.

Wat is nu in deze voorbidding het werk van den Heiligen Geest?

Om dit helder in te zien, moet aanstonds tusschen tweeërlei voorbidding onderscheiden.

Er is een voorbidding voor wat in het Lichaam Christi is; en er is een voorbidding voor wat buiten het Lichaam Christi toef; altoos geoordeeld naar ons besef en onzen indruk.

Uw bede gaat buiten het Lichaam van Christus om, zoo ge bidt voor de Overheden en voor hen, die in hoogheid gesteld zijn. Het gaat buiten het Lichaam van Christus om, als ge bidt voor uwe vijanden. Het ligt buiten het Lichaam van Christus, wanneer ge in het algemeen bidt voor de plaats uwer inwoning, voor uw vaderland, voor de zegenpraal van een te veld getrokken leger, voor een vloot die uitvoert, voor den bezaaiden akker, voor redding uit pestilentie, voor nering en beroep, en wat dies meer zij. Dit alles toch raakt het natuurlijk leven en personen, die of ze den Heere toebehooren of niet, hier voorkomen in hun verhouding tot het leven der schepping, en niet tot het rijk der genade.

Daarentegen is uw bede in het Lichaam van Christus, zoo dikwijls ge bidt om de toekomst van het koninkrijk des Heeren, om de ternederwerping van het rijk van Satan, om zalving van 's Heeren priesters en hun bekleding met heil, om reformeering van Gods kerken, om vrucht op het werk der zending, om den Doop des Heiligen Geestes, om kracht bij aanvechting, om vergeving van zonde, om het eeuwig heil uwer dierbaren, en om krachtadige bekeering van het gedoopte zaad der kerk.

De eerste soort Voorbiddinge ziet dus op het rijk der Natuur, de tweede op het rijk der Genade; en het komt er dus maar op aan, om bij elk dezer beide voorbiddingen den band der gemeenschap op te zoeken, die den geleidraad voor onze voorbidding vormt.

Alle voorbidding toch onderstelt gemeenschap met hen voor wie gij bidt. Een gemeenschap, die ons sament in éénen nood werpt, en saam naar éénen redding doet uitgaan, en dat op zulk een wijze, dat het leed van den ander mij drukt en de vreugde van anderen mij tot dankzegging uitdrijft.

Waar deze gemeenschap des levens en de daaruit voortgesproten liefde niet aanwezig is, of tijdelijk niet werkt, moge vormelijk een voorbidding in klanken plaats hebben, maar tot een voorbede uit het hart komt het niet.

Nu ligt bij alle voorbede in het rijk der Natuur, die gemeenschap uiteraard in onze schepping uit éénen bloede. Heel de menscheit is één. Saam vormen alle volkeren één organisch samenstel. Het is één machtige stam met kroon en looverdak, die uit de aarde zijn kruin omhoog verheft, en waaraan alle natien en volken als takken, alle geslachten als twijgen zijn, en elk onzer als een trillend blad. Saam hooren, saam levend op eenzelfde wortel onzer menscheit, saam één zijnde, is het dus één vleesch en één bloed, dat van Adam tot op het jongste geboren kind alle skelet omkleedt en door aller aderen heen stroomt. Vandaar de drang naar algemeene menschenliefde. Vandaar de eisch dat niets menscheit ons vreemd mag zijn. Vandaar dat we zelfs onzen vijand moeten minnen, en voor onzen vijand bidden moeten,

want ook hij is vleesch van ons vleesch en been van ons been.

Waren het zandkorrels op een hoop geworpen, dan zou er een zucht uit elke zandkorrel afzonderlijk kunnen geslaakt worden, maar van voorbede en gemeenschappelijke biddinge zou geen sprake kunnen zijn. Maar omdat we geen zandkorrels en geen losse kiezel, maar allen bladen van eenzelfde boomstam des levens zijn, daarom is er ja ook een apart zuchten van elk blad, maar toch daar benevens en meer nog, een bidden van den een voor den ander, en een gemeenschappelijk gebed van heel ons menscheit leven. „Het gansche scheepsel zucht."

Veel inniger, hechter en vaster echter komt de gemeenschap der Liefde in het rijk der Genade uit.

Hier is ook een organisch samenstel, t. w. het Lichaam van Christus, onder hem als het Hoofd. Niet een bekeerde naast een bekeerde, en die twee door een uitwendige koorde van sympathie saamgevoerd. Neen, maar een menigte ranken, die alle opschieten uit den wortel Isai, uit den éénen zelfden Wijstok, die daarin organisch één zijn. Gekoekt tot een zelfden prijs. Gered en verlost door het rantsoen van eenzelfde bloed. Voortgekomen uit één daad der Verkiezing. Herborn door een zelfde wedergeboorte. Toegebracht door een zelfde geloof. Eén brood brekende en drinkende uit een zelfden drinkbek.

En let wel, deze eenheid is dubbel hecht, want ze staat niet naast die gemeenschap in het rijk der natuur, maar komt bij die gemeenschap in het rijk der natuur bij. Zij toch die leden van dit Lichaam Christi worden, zijn allen met u uit het éénen bloed van Adam geschapen, gelijk ze met u door het éénen bloed van Christus verlost zijn. Hier is dus een dubbele wortel van gemeenschap. Vooreerst daarin gelegen, dat ze vleesch van uw vleesch en been van uw been zijn; met u uit den eenen stam der menscheit. En nu bovendien komt hierbij, dat ze, behalve dit, ook nog met u uit één Besluit geboren, door één Doop bezegeld, in één Lichaam saamgevoegd en onder één Belofte besloten liggen, om straks een zelfde Erfenis met u te deelen.

In deze dubbele gemeenschap des levens nu, die ge één naar de natuur én naar het Lichaam Christi met de kinderen des Koninkrijks hebt, wortelt alle liefde, die Gods kinderen onderling verbindt, en niet het minst in hun voorbede voor elkander, en dus bijwijlen ook in hun gemeenschappelijk gebed uitkomt. Niet de gemeenschap des levens komt voort uit uw liefde, maar uw liefde voor het volk spruit op uit de gemeenschap van één genadeleven, dat u en dat volk eigen is. Wat niet saam op één wortel steelt, en dus van één leven leeft, kan niet tot liefde in hooger zin komen. Het bidden voor elkander wordt uit de liefde geboren, waarmee ge elkander liefheft; en de liefde die u saamverbindt, klom op uit éénen wortel des levens, waarop ge beiden zijt ingetent door genade en waarmede uwe schepping uit Adam saam steelt.

En is dit eenmaal doorsien, dan ligt ook het werk des Heiligen Geestes in de voorbiddinge hiermede klaarlijk voor ons open.

In het rijk der natuur is onze levenskracht uit den Vader, onze saamhoorigheid door den Zoon, en ons besef van die saamhoorigheid van den Heiligen Geest. Vandaar dat ook in alle algemeene menschen-

liefde, gelijk die zich in hulpvaardigheid bij nood, in welwillendheid en minzaamheid van omgang en in den trek naar geselligheid uit, steeds dit werk van den Heiligen Geest is, dat Hij het besef van onze saamhoorigheid als menschen in ons levendig houdt. De zonde verstoort dit schriklijk. Het is zoo. Maar daarom liet toch de Heilige Geest zijn werk niet varen, en als er een komt aanloopen en hij ziet een hem geheel onbekend kind in het water liggen, en hij springt er bij, zonder op zijn eigen leven te denken, dan is het de macht en de drang des Heiligen Geestes, die in deze heldendaad der gemeene menschenliefde moet verheerlijkt worden.

Maar veel klaarlder nog komt dit werk van den Heiligen Geest uit in de voorbede die op het erf der genade plaats grijpt. Bij de gemeenschap toch in het Lichaam van Christus, is het wederom de Vader van wien onze verlossing uitgaat, de Zoon in wien we saamgebonden liggen, maar de Heilige Geest die ons het besef van deze saamgebondenheid en heilige gemeenschap inprent. Wie alleen nog maar verkeren door den Vader en door den Zoon verlost is, heeft nu nog niet liet. Tot liefhebben komt het eerst als de Heilige Geest, die in Christus als ons Hoofd en in ons als zijne leden woont, aan ons besef en bewustzijn de groote genadegifte ontdekt, ons oog voor die schoone saamvoeging in het Lichaam van Christus ontaluit, en de vonk ontsteekt, waarmee we voor ons Hoofd en zijn volk worden in gloed gezet.

En waar nu dit dubbele werk van den Heiligen Geest in ons krachtig wordt, zoodat we én sterken drang voelen naar ons vleesch en bloed, om de saamhoorigheid van al wat mensch is, én nog veel sterker persing naar het volk des Heeren, om de saamhoorigheid van al wat door het bloed des Zoons verlost is, dan waakt in ons op die liefde waarvan de heilige apostel zegt, dat ze in ons uitgestort is door den Heiligen Geest.

Toch eindigt hiermee het werk van den Heiligen Geest niet. Liefde kan teeder zijn, zonder tot gebed uit te drijven. Dit ziet ge aan de gemeene menschenliefde. Er zal er één voor een ander in de vlam vliegen, om hem van den vuurdood te redden, maar van een bidden voor anderen weet zulk een vaak niet.

En omgekeerd vindt ge mannen en vrouwen die het altoos zeer druk over de voorbidding hebben; die de ceel hunner eigen voorbiddingen steeds breeder maken; en gedurig aan anderen vragen: „Bid voor mij"; en die toch als het er op aankwam, u stil zouden laten verdrinken of in de vlammen omkomen, en soms zelfs de hand op den zak houden, uit vrees dat barmhartigheid u met hun geld zou moeten ter hulpe komen.

Hieruit blijkt, dat er tusschen de liefde en het gebed uit liefde geboren nog iets in ligt.

Zoodra toch de liefde in het gebed uitgaat, grijpt er een verbinding plaats tusschen onze liefde en ons geloof, en het is eerst door die verbinding dat het gebed werkzaam wordt. Enkel liefde geeft nog geen gebed. En enkel voorbidding is nog geen bewijs dat er liefde is. Waarlijk voorbede voor den Troon der genade is er alleen dan aanwezig, als de liefde dringt en als met deze liefde zich het geloof mengt, om u met het voorwerp uwer liefde voor den Troon des Heeren te brengen.

Wees daarom met uw voorbede zeer voorzichtig; vooral zoo de persoon, wien uw voorbede geldt, er bij is. Dan toch ontstaat het groote gevaar, dat uw voorbede meer de strekking zou hebben, om hem te toonen, dat ge om hem denkt, en hoe lief ge hem hebt, in plaats van een aandrang in u te zijn, om iets voor hem te begeeren van uw God. Vooral de richting der Methodisten heeft in dit opzicht niet weinig doen zondigen, en o, zoo menig gebed is juist door deze onoprechte voorbede ontheiligd.

Maar juist hieruit blijkt dan ook klaarlijk, welk ander werk van den Heiligen Geest hier nog intreedt. Dat de Heilige Geest in het algemeen uw geloof verwekke, is voor de voorbede niet genoeg. Ook baat het nog niet, dat Hij de liefde voor den broeder in u doe opvlammen.

Neen, er moet nog dit derde bijkomen, dat Hij dat geloof en deze liefde in u huwe, en ze in dat heilig huwelijk richtte op den broeder voor wien ge bidden zult.

Dit is het wat de heilige apostel bedoelt, als hij wil, dat er niet alleen gemeenschap der heiligen in de gave Gods, maar ook gemeenschap der heiligen in den gebede en in de dankzegging zij; niet om onzen wil, maar opdat de eere, de prijs en de lof van God Drieënig te overvloediger uit het Lichaam des Heeren naar het Eeuwige Wezen opga. „Opdat," zegt hij, „de vermenigvuldigde genade, door de dankzegging van velen, overvloedig worde ter heerlijkheid Gods" (2 Cor. 4: 15).

Gelijk in een prachtige zaal, die rondom aan de wanden met kristallijne spiegels versierd is, het licht dat van den lichter uitstraalt, niet slechts door elken spiegel voor zich wordt opgevangen en teruggekaatsd, maar ook uit spiegel in spiegel wordt geworpen, tot er een eindeloos uitkaatsen en terugkaatsen van den lichtglans ontstaat; — zoo ook is het met de voorbede en de dankzegging voor anderen in het Lichaam van Christus.

Christus is het éénen Licht, dat in deze zaal der heerlijkheid zijn glans in den spiegel der ziel uitstraalt. Maar nu is het niet genoeg, dat de spiegel van elke ziel daaruit zijn straal opvangt en dien weerkaatst in dankzegging. Neen, maar uit spiegel in spiegel moet deze glans des Zoons heen en teruggeworpen, tot er in deze weelde der genade een nimmer eindigende schittering van altoos weer vermenigvuldigd licht ontstaat, tot het alles gedoopt ligge in een overvloeienden glans en heerlijkheid, waarin de Zoon zichzelf verheerlijkt.

Dit brengt ons vanzelf ten slotte op het gemeenschappelijk gebed. Ook een voorbede, maar de rijkste voorbede, nog door het gevoel van het gemeenschappelijke in geestelijke waardij voor ons hart verhoogd.

Bij voorbede zonder meer, is het de een die voor den ander bidt, maar zonder de wetenschap, of ook die andere bidt voor hem. Maar bij het gemeenschappelijk gebed valt het ik weg en wordt in het wij opgelost, gelijk in heel het Onze Vader. Het is dan niet meer de eenling die voor den troon is, zegt, maar het zijn allen saam, die uit-gevezen aan de eenheid en gemeenschap die er in het Lichaam van Christus is. Zij roepen dan uit éénen nood, ze danken voor een zelfde genade, ze pleiten op een zelfde belofte, ze strekken zich uit naar een zelfde heerlijkheid, ze komen tot éénen Vader in den Naam van eenzelfde

Een brief uit de valleien.

III.

De Waldenzen vervolgen:

Maar teneinde u nauwkeuriger omtrent alles in te lichten, zooals onze algemeene vergadering van eergisteren ons dat heeft opgedragen, zult gij weten, mijne heeren, dat, toen men het eerste doodvonnis tegen den heer Jean Leger, onzen zeer geëerden broeder, heeft openbaar gemaakt, men hem geen andere misdad ten laste legde, dan dat hij, volgens de voorschriften onzer vergaderingen, in zijne kerk de catechisatie had volgehouden; maar toen hij volhield, na hetzelfde vonnis, heeft men geoordeeld, dat men tegen hem dezelfde maatregelen moest nemen, als zoo goed gelukten tegen zoovele anderen, namelijk hem van duizenden misdaden te beschuldigen, voor welke men zooveel getuigenissen zou kunnen vinden, als men maar zou willen, ja meer naar gelang degenen, van wie men zich zou willen bedienen, zich verzekerd konden houden van nooit te worden geconfronteerd. Men zond hem dan opnieuw eene dagvaarding, om persoonlijk te Turijn op die massa misdaden te komen antwoorden, en het proces, dat men tegen hem had opgezet, bij te wonen. Terstond antwoordden de val-

leien, die in hunne conscientie zich niet vrij gevoelden, zoovele vreeselijke beschuldigingen, als hun bekend geworden waren, zonder antwoord en de eere van zulk een persoon zonder verdediging te laten, gezamenlijk met hem (Leger) aan hunne Excellenties, de afgevaardigden van Zijne Koninklijke Hoogheid, op wier naam dergelijke dingen werden bekendgemaakt, wat men vinden kan in het verdedigingschrift, dat getekend is door den bovengenoemden Leger en omstreks dertig notabelen, vertegenwoordigers der kerken en gemeenten van al de valleien, die niet konden toestaan, dat hij naar Turijn ging. Daarvandaan is het gekomen, dat men begonnen is al degenen, die de genoemde Apologie getekend hadden, voor groote misdadigers te houden, omdat de valleien zeiden: „dat, indien Leger schuldig bevonden was, zij zouden gesorgd hebben hem te laten straffen; maar dat, indien hij integendeel onschuldig was, zooals klaarlijk zou blijken, wanneer hij met zijne beschuldigders geconfronteerd werd op een veilige plaats, zij hem wilden helpen en handhaven, naar hetgeen zij verplicht waren."

Daar men nu te Turijn meende, dat dezelfde Leger een schuldige, ja een overtuigde schuldige was, omdat hij zich niet voor de rechtbank had gesteld, werd ook hij een misdadiger, die sprak van hem te steunen. En ofschoon zij, die getekend hadden, geen dagvaarding hadden ontvangen, liet men hun toch aanzeggen, dat men ondanks dit alles, indien zij gevangengenomen werden, hun proces in twee dagen zou doen afloopen en dat al het goed der wereld ze niet zou redden. Zie, hoe men hen behandelt, die het durven opnemen voor de onschuld. Die allen, met zoovele anderen, welke reeds

verbannen, of tot de galleien verwezen, of ter dood veroordeeld waren, of ook onder verschillende voortwendsels gedagvaard, zoowel predikanten als andere notabelen, verzonken in groote vrees, temeer daar kort tevoren, namelijk op den laatsten Februari, toen men met zoo groot geweld te werk is gegaan om de huizen van Leger te verwoesten, die van kapitein Janavel en anderen af te branden, den kapitein Belin gevangen heeft genomen en opgehangen het geheele kwartier der Vignes geplunderd, de wijn uitgestort enz., men, zooals gij weet, niet beters verwachte dan eene herhaling van 1655, nietgetuigende men ons met waarheid van niets kon beschuldigen, noch van het opnemen van wapenen, noch van eenige andere denkbare zonde, zoodat een ieder zich, zoo goed hij kon, in het land des konings (van Frankrijk) redde of in de bosschen en hoogte bergen, waar, zooals gij ook weet, verscheidene van ellende zijn overgenomen in de sneeuw en allen in het algemeen groote verliezen hebben geleden, die ze te gronde gericht hebben.

In dezen beklagswaardigen toestand verzochten de menschen den heer senator Perraguin, algemeen intendant van Zijne Koninklijke Hoogheid over de zaken der valleien en den senator Tarquin, referendaris der provincie, te mogen spreken, teneinde te zien, of er geen middel was, om een geheel ondergang te vermijden. Zij zwoeren, dat de enige weg hiervoor was de Onderwijzing of Catechismus van St. Jean los te laten. Werd dit gedaan, dan was er geen oorzaak meer van vrees. En toen men hun ten antwoord gaf, dat men vreesde hierna nog ontrust te worden, werden zij boos, zeggende, dat de valleien niets te vreesen hadden van den vorst; dat zij hunne eer en

hun leven verbonden, dat zij nooit meer van iets anders zouden spreken.

Nog meer, al de aanzienlijkste heeren van Lucerna en elders bleven met groote warmte den oudsten van al de gemeenten der valleien, den en na den ander, aantoonen, dat indien men de gelegenheid wilde aangrippen, zij nu zeer gunstig was. Vooral de markies De Planese gaf zich veel moeite den advocaat Bartel door beloften van groote promotie over te halen, zoowel kapitein Janavel als andere notabelen te doen buigen. Want deze wilt zoowel door schone beloften te verzekeren, als door ruwe dreigingen te verschrikken en door heilige eeden te overtuigen, dat men begon te gelooven, dat hij eindelijk was, en, mis men den Catechismus van St. Jean prijag, al de godsdienst-oefeningen in St. Jean zelf zouden goedgekeurd worden, en dat zij dan weer rustig en kalm, naar gewoonte, zouden mogen leven, dat alle gebannen in volkomen vrijheid zouden gesteld worden, zoo maar immer mogelijk; ook de heer Jean Leger. Ook zwoer hij, dat hij het woord had van de hofgrooten, met name van den markies De Planese, van den president Belerin, zijn nabestaande, van den president Violette en verscheidene anderen; en in een woord, dat het geheele hof van Turijn besloten had den valleien rust te geven, dat de vorst niets van hen hanteerde; zelfs dat, indien de valleien de belofte teekenden, dat zij den Catechismus loslieten, hij die niet uit zijne handen zou geven, tenzij hij eerst het gunstige besluit, zooals hij hun dat beloofd had, ontvangen had.

DE GAAY FORTMAN.

Middelaar, steunende op eenzelfde bloed der verzoening.

En, dan, behoefte het nog aanwijzing, kluit ook het werk van den Heiligen Geest tot zijn hoogste eere op. Immers dan werkt die Heilige Geest en mengt liefde en geloof niet maar in een enkel hart, maar in veler harten saam, en ontsluit ze voor voor elkander, en doet ziel en ziel ineen-vloeden, en alle saam voor de aanspraak-plaats van Gods heiligheid staan, als één groep, één schare der geloovigen, die in hun saamhoorigheid de eenheid van het Lichaam des Heeren afspiegelen.

Vandaar dan ook dat niets zoo moeilijk is als het gemeenschappelijk gebed. Alleen bidden gaat meest ook het best. Voor elkander bidden gaat ook nog wel. Maar met elkander bidden eischt zoo hooge geestelijke stemming, zoo reïne liefde, zoo klare bevinding van de eenheid des Lichaams, dat, helaas, te midden van ons zondig leven, zoo zeldzaam heel een schaar van geloovigen er toe kan komen. Ook wie dan voortgaat heeft, zoo hij waarlijk de mond der geloovigen zal zijn, zoo onuitspreklijk moeilijk roeping en moet zelf zoo hoog geestelijk gestemd zijn.

Och, als de Heilige Geest ons aan onszelven overliet, zonk dan ook alle werk des geloofs en der liefde en der gebeden, ongemerkt en als vanzelf in.

Maar God zij lof, de Heilige Geest kent onze zwakheid en heeft goddelijk mededogen met onze smartelijke ingezonkenheid. Hij is en blijft de Trooster. Zijn werk gaat door!

Als wij bij onze lampen zonder olie inslaapen, waakt Hij over onze ziel. Als wij niet minderen, minde Hij voor ons. Als ons geloof mat en dof inzinkt, en het gebed op onze lippen verstomde, bad Hij voor ons met onuitspreklijke verzuchtingen.

En dat blijft Hij doen. Hij de goddelijke Drager van alle hooger besef en heiliger bewustzijn in de kinderen der menschen, Hij, de Geest des Vaders en des Zoons, die al den rijkdom des Middelaars voor de Bruid uitstelt, er haar oog begeert naar maakt, en den schat van het Woord door de vonk van zijn heilig vuur levend maakt en toeberegt aan onsen inwendigen mensch.

Welgelukzalig dan, wie van het werk van dezen Geest innerlijke bevinding in de ziel mocht smaken. Zalig de kerke Gods, die bij haar dienst de inwerking van dezen Geest der genade en gebeden ervaren mocht. En wel hem, die door de liefde van dezen Heiligen Geest tot wederliefde gedrongen, zijn hart allengs voelde ontsluiten, in dank, in lof en in aanbidding, niet alleen voor den Vader, die hem van eeuwig uitverkoort en riep, en voor den Zoon, die hem door zijn bloed gelooft heeft en verlost, maar ook voor dien *derden Persoon* in het Drieënnig Wezen, die hem het licht ontstak en brandende houdt in zijn innerlijke duisternis, en Wien deswege met den Vader en den Zoon toekomst genwiltig de offerande der liefde en der toewijding van al het Zion Gods!

KUYPER.

„Den medicijnmeester niet van noode.“

En Jezus zeide tot hen: Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn. Mark. 2: 17.

Er ligt in het omgaan met de lieden der wereld voor Gods kinderen groot gevaar. Niet enkel het gevaar, dat vanzelf spreekt, om door het schoon der wereld en de begeerlijkheid der oogen verlost te worden; maar nog een heel ander gevaar, waar men in den regel niet op verdacht is, en dat ons daarom te eerder overvalt.

Dit bedoelen we: Als ge veel met lieden der wereld in aanraking komt, die gansch niet vroom zijn en eer met vroomheid lachen, dan gaat gij van uw eigen vroomheid, ook al heeft ze, o, nog maar zoo weinig te beduinen, toch allicht een hoogen dunk krijgen.

En bij hen vergeleken zij gij dan ook vroom. Gij vloekt niet, maar bidt; zij bidden schier nooit en vloeken niet zeldzaam. Gij rekent bij u overleggingen met Gods Woord, zij maken op dat heilig Woord soms laffe glossen. De Sabbat brengt u een getuigenis uit hooger wereld; voor hen is het veelal een dag van luiheidsgelukkigheid en preet als iemand aan zijn sterfbed te is, komt u althans de vraag op, of hij behoeft zal worden; terwijl zij enkel met de zorg voor zijn lichaam bezig zijn.

Ook in den gewonen omgang brengt gij nog wel eens een vraag over het zieleleven te berde; zij spreken over zaken, over uitgaan, over een roman dien ze lezen en het weer. Geen twijfel dus, of als het op vroomheid aankomt, zij ge bij dazulken vergeleken, al vrij ver op den weg, en keert ge wel voldaan over uvelen, uit hun gezelschap huiswaarts. En te huis gekomen glijdt niet zelden de klacht over uw lippen: „Lieve vrouw, wat is het in de wereld toch een goddeloos hoel. Van vroomheid schijn noch schaduw!“

En dat is ook zoo. In de kringen der wereld is men geestelijk zeer krank; haast zoude ge zeggen krank tot den dood; en bij deze doodelijke krankheid vergeleken, zijt gij nog een heelde held.

Maar zijt ge daarom gezond? Bess kwam in een kring van een kloeken man en vrouw met zes frissche kinderen, de een voor den ander met den bloe van kracht en van gezondheid op de knopen, een armelijken meisje van zeventien jaar om hulp voor haar zieke moeder en zieke zusje vragen. Dat meisje zag er zelve doodsbleek, vermagerd en met blauwe kringen onder de oogen uit. Haast had ze geen kracht om zich op te houden. En bij dat kerkerende gezelschap vergeleken, scheen zij doodziek.

Van harte was men dan ook bereid om te helpen. Haar zoo een versterking voor haar zieken, wat geld, en ook een dokter worden nagezonden.

En die dokter komt, klopt aan de deur en wordt ingelaten, en gaat nu bij dat meisje zitten, en voelt haar den pols, schrijft een re-

sept en wil heengaan, toen het meisje opeens zei: „Dokter, u vergist u, ik ben de gezonde, maar mijn moeder en mijn zusje liggen zoo ziek!“

En dat zeggen: „Dokter, u vergist u, ik ben de gezonde“, kwam bij dat doozwakke zijtje nu uit liefde voort. Ze dacht aan zichzelf niet, maar alleen om die nog erger kranten, die in de bedstee op het stroom lagen.

Maar zooveel blijkt er dan toch uit, dat „ziek“ en „gezonder“ al zeer betrekkelijk is, en afhangt van uw maatstaf.

Bij die ingezonde kinderen vergeleken was, dat doozwakke meisje al zeer krank, maar vergeleken bij die nog zooveel erger zieken in de bedstee was zij weer de gezonde.

En dit nu mag elk minnaar des Heeren wel op zijn eigen vroomheid toepassen. Meet ge u af naar hen die in het gestoelte der spotters zitten, of staan in den raad der goddeloosen, o, gewisselijk, dan zijt gij met u zeer kleine vreeze des Heeren, al een wondervroom en zeer goddalg man.

Maar als ge uit dien kring der wereld uitge- raakt, eens verkeerend moogt onder lieden die wezenlijk zeer nauw van conscientie zijn en ingeleid wierden in Gods verborgen omgang, hoe bleek en uitgeleerd lijkt dan uw gestalte niet! Dan zijt gij weer de zieke, die den Medicijnmeester hoog van noode hebt.

Maar zijn dan die stillen en godzaligen in den lande de gezonden? En hebben die dan ten minste den Medicijnmeester niet meer van noode?

Och, reeds die vraag toont, hoe weinig ge ze kent en verstaat.

Het is zoo, soms sluipen er ook in zulke ge- zelschappen hypocrieten in, die een vroom praatje zoo letterlijk weten na te vertellen, dat ge er heusch mee in de war raakt. Maar de geest- elijke hoogmoed komt bij dezulken toch al spoedig door de gaten van hun ogelaple kleed gluren; en ge merkt wel hoe arm aan teeder- heid en aan innerlijke ontfermingen hun hart is.

Op den duur houden deze lieden van de nagemaakte godzaligheid het in wezenlijk geest- elijke kringen dan ook niet uit.

Maar als ge deze hypocrieten nu eens niet meetelt, neen, waarlijk dan zult ge in deze god- zaliger gezinnen geen zweem van dien overmoed vinden, die pocht op eigen geestelijke gezond- heid.

Het is zoo, ze kunnen soms roemen. En het zou de eere van Gods liefde te na- komen, als ze het zwegen. Aan genade hebben ze, wel waarlijk kennis. En als ze indenken, hoe ze weggeworpen lagen op de vlakte des velds, en hoe ze der verkwijning nabij waren, o, dan kunnen ze geen woorden genoeg vinden, om den lof te verkondigen van dien éénigen Medicijnmeester, die hen opzocht, en hun etter- builen uitdrukte, en hun wonden zalfde, en hun zoo kostelijke medicijn gaf, dat er, ja, waarlijk, bij vroeger gezien, een wonder aan hen is geschied.

Dat is geen eigen roem, maar enkel groot- making van den naam van dien éénigen Arts der zielen; een prijs voor zijn kostelijk medi- cijn van louter genade.

Maar als ze hun toestand indenken, zooals die nu dan is, neen, waarlijk dan roemen ze niet in kracht, dan verheffen ze zich niet boven de anderen, maar weten ze, o, zoo goed, dat zij het juist zijn, die elken morgen en elken avond dien Medicijnmeester weer van noode hebben.

Dat komt daarvandaan, dat ze zich niet on- derling aan elkaar, noch aan de lieden der wereld, maar aan dien Medicijnmeester zelven meten.

Hij alleen is waarlijk gezond, en hun is door dien Medicijnmeester de heerlijke belofte ge- geven, dat als de kuur eens geheel ten einde is, ze Hem dan gelijk zullen wezen (1 Joh. 3: 2).

Al het verschil tusschen die anderen en hen, bestaat dan ook juist hierin, dat die anderen, bij al hun verterende krankheid, evenals toring- zielen, nog maar altoos van geen „bedenklijke kwaal“ hooren willen en door alles heen gaan en geen Medicijnmeester zien kunnen. Terwijl deze kinderen Gods omgekeerd diep overtuigd zijn van de gevaarlijke krankheid die ze met zich slepen, en al hun hopen stellen niet op hun sterk gestel, maar eeniglijk op dien kin- digen Medicijnmeester, die er reeds zoo druk- zenden bij duizenden, die even doodelijk krank waren, voor altoos van den dood heeft gered.

Daarom denken ze zoo telkens aan dat prach- tige Vaderhuis daarboven, waar deze Medicijn- meester de duizenden bijeen heeft, die tot vol- komen herstelling kwamen, en het hart springt in hen op van vreugde, als die trouwe Medi- cijnmeester hun telkens weer zegt: „Wanhoop niet, eens zijt ook gij bij die gelukkigen. Wacht slechts uw tijd af!“

En dan duurt die tijd hun wel eens lang.

Maar toch rust heel hun ziel, als ze maar in dat trouwe oog van dien éénigen Medicijn- meester mogen staren; en bang is het hun dan alleen, als die Medicijnmeester een dag over- slaat en hen niet bezoekt.

Dan vragen ze: Is hier ook oorzaak voor? Heb ik Hem ook beleedigd en bedroefd? Zijn voorschriften van geestelijke geneezing wel na- gekomen?

Tot ze hun fout dan weer inzien, en dan komt die trouwe Medicijnmeester hen weer opzoeken en ze leven weer op.

En zoo gaat het van dag tot dag.

Zij altoos de kranten, en zij altoos de won- deren Arts die hen met zijn kostelijk medi- cijn uithelpt.

En daarom komt Jezus bij niemand zooveel, als juist bij die innig godzaligen. Want innig goddalglijk zijn is juist dat aan dag bekennen, dat we zonder dien Medicijnmeester weg zijn.

KUYPER.

Amsterdam, 15 Febr. 1889.

Niet van belang ontbloeit is het ons voor stellig meegedeelde feit, dat de Synodale kerkeraad te Amsterdam onlangs metterdaad tot Herdooft zou zijn overgegaan.

Zelfs wordt beweerd, dat het verzoek om emeritaat van Ds. Koopman hiernee zou samenhangen, overmits hij terugkeerde voor deze afdeling naar de lijn der Weder- doopers.

Voegt men hierbij, dat elders een Syno- dal predikant bij begrafenissen de Room- sche gewoonte heeft ingevoerd, om voor de afgestorvenen te bidden; en herinnert men zich, hoe nog altoos een Synodaal predikant voortgaat „de geesten van afge- storvenen“ te ondervragen, dan ziet men waar het heengaat.

Saam leven nu in dit Genootschap aller- lei Atheïsten, Materialisten, Pantheïsten, Modernen, Groningers, Ethischen, Arminia-

nen; en nu bovendien nog „geestenbe- zweerders“, en bidders voor afgestorvenen; en ten overvloede is ook de herdooft in- gevoerd.

En toch, dit alles dult men.

Alleen maar trouwe belijders, die aan de eere van Koning Jezus vasthouden, die dult men er niet.

Een vorig maal spraken we als onze opinie uit, dat het eerste der twee punten van verschil, die tusschen Kampen en Utrecht open bleven staan, niet het gewich- tigste der twee was.

Waar eenmaal kerkformatie door Dole- antie van de overzijde als wettig erkend was, en ook voor de toekomst werd open- gelaten in duizend steden en dorpen, kon de vraag of ze in onstreeks honderd an- dere plaatsen al dan niet geduld zou wor- den, nimmer een principieele zijn; en bovendien met elk jaar dat men verder kwam, kromp dit honderd tot weer in.

Maar wel principieel dunkt ons het tweede verschilpunt, de vraag namelijk of de Gere- formeerde kerken zich voor altoos ver- binden zullen, om de universitaire oplei- ding van de Dienaren des Woords, ja, tot op zekere hoogte te dulden, maar toch de eigenlijke opleiding der leeraars voortaan in beginsel seminarieel te maken.

Dit wilde het voorstel-Littoo.

Het hield toch in, niet dat de kerken voorloopig, maar dat ze duurzaam de semi- nariale opleiding als de eigenlijke enig goede op den voorgrond zouden plaatsen, en de universitaire opleiding op gelijke lijn zouden stellen met die vele exceptiën, die in de pri- vate opleiding door enkele theologen, in hen die elders gestudeerd hebben, in de mannen van Art. VIII enz. altoos openstaan.

Zelfs had het voorstel een aanhangsel, dat er slechts bij vergissing kan zijn bij- gevoegd. Het wilde toch, dat de bepa- lingen door de Synode van Dordrecht in 1619 voorgelagen voor de toenmalige universiteiten, thans op de Vrije Universiteit zouden worden toegepast, op straffe dat anders haar kweekelingen zich voor altoos de deur tot alle vereenigde kerken zouden zien afgesloten.

Dit nu was kennelijk een verwarving van begrippen, waardoor de Vrije Uni- versiteit zelfs uitgesloten werd van voorrecht die alle andere Universiteiten hebben zouden.

Indien er iemand zich aanmeldt die zijn studien aan een Schotsche of Amerikaanse Universiteit volbracht had, zou hij tot het examen worden toegelaten; maar candida- ten van de Vrije Universiteit zouden uit- gesloten zijn. En dan alleen zou de Vrije Universiteit in de voorrechten deelen kun- nen, die de kweekelingen van andere Uni- versiteiten genieten, bijaldien zij zich onder- wierp aan bepalingen, die deze andere Universiteiten niet binden.

Dit lag nu natuurlijk wel niet in de bedoeling van de woorden, maar wel in de letter der voorgestelde, en reeds deswege volstrekt onaannemelijke bepaling. En voor de kerken in Doleantie en voor de kerken in Separatie zouden alle leeraars voortaan van de Kampensche school moeten komen. En voorts zouden leeraars kunnen worden zij, die volgens Art. VIII inkwamen, of elders ge- studeerd hadden. Maar alleen voor de candi- daten der Vrije Universiteit werd een exceptieele bepaling gemaakt. Deze ble- ven uitgesloten, zoolang niet de Directeu- ren zich onderworpen hadden aan de be- palingen der Post acta.

Waarvoor nu waren in de Post acta deze bepalingen opgesteld?

Voor een Universiteit naast een Semi- narie?

Neen, natuurlijk niet.

Opgesteld waren die bepalingen door een Synode, die gansch geen seminarieele op- leiding kende, en eeniglijk rekende met universitaire opleiding.

In dat verband waren deze bepalingen dan ook billijk en juist.

Als de kerken geen eigen kweekschool hebben, en uitsluitend van de Universiteit af- hangen, dan natuurlijk moet door contract een waarborg geboden, dat deze universi- taire opleiding aan de kerken niet ten ver- derve zal worden.

Maar in het plan-Littoo heeft de kerk eene eigene kweekschool en voorziet in den regel zelf in haar eigen opleiding; bezit dus allen waarborg dien ze wenschen kan, daar ze steeds bij machte is andere kweekelin- gen af te wijzen; en mist dus allen grond om aan de Universiteit eenigen naderen band aan te leggen.

Immers de candidaten van deze Uni- versiteit keurt ze zelve kerkelijk, en ze wijst ze af, zoo ze haar niet voldoende voorkomen.

Maar dit hemelsbreed verschil voorbij- ziende, koppelde nu het voorstel-Littoo maatregelen die *raison d'être* hadden, bij uitsluitend universitaire opleiding, aan een stelsel waarin juist omgekeerd de semi- nariale opleiding regel zou zijn.

En zoo kwam het, dat hij, meenende aan de Vrije Universiteit een *faveur* te geven, juist omgekeerd ten laste van deze Universiteit een exceptieele dwang- maatregel voorstelde, waardoor ze achter komt te staan bij de mannen van Art. VIII, achter komt te staan bij een predikant die zijn eigen zoon opleidde, en achter komt te staan bij de scholen van Schotland en Amerika.

Dat de Synode van Kampen desniet- min dit voorstel aannam, moet dan ook niet daaruit verklaard, dat deze Synode dit doordacht en alzo wilde; maar alleen uit de zeer verklaarbare gehechtheid van de Christ. Ger. kerk aan het kind harer liefde, de school, die haar genegenheid heeft; haar roem en haar glorie.

Om op dit standpunt billijk te zijn te- genover de Vrije Universiteit, had dus al- leen moeten bepaald: „De kerken zullen

haar eigen kweekschool hebben voor de opleiding van haar leeraars. Zij, die elders gestudeerd hebben, worden niet toegelaten dan na met goed gevolg afleggen van een kerkelijk examen, waaruit blijkt, dat zij voldoen aan de eischen, die voor het eind- examen te Kampen gesteld worden.“

En had men, mitsaanhed bedoelende, aan de Vrije Universiteit enig *faveur* willen bewijzen, dan had men b.v. kunnen bepalen: „Zij, die candidaten in de godge- leerdeheid aan de Vrije Universiteit wierden, worden vrijgesteld van het examen in die en die vakken.“

Doch met dit alles ware men er toch niet gekomen.

Immers de principieele quaestie, die ten deze het geschil beheerscht, is geen min- dere dan deze: Moet de opleiding van de Dienaren des Woords *Universitair* of *Seminarieel* zijn?

En wat aangaat deze quaestie vatten we nu onze overtuiging saam in deze stellingen:

1°. Overmits de godgeleerdheid een wet-enschap is, behoort de opleiding van de aanstaande Dienaren in deze wetenschap, in den regel aan de Universiteit.

2°. Slechts waar gelegenheid voor uni- versitaire opleiding ontbreekt, mag en moet de kerk haar toevlucht nemen tot semi- nariale opleiding.

3°. Noch universitaire noch seminarieele opleiding ontslaat de kerk van de verplichting, om de aanstaande Dienaren des Woords en praeparatoren en preempts door de Clas- ses te doen onderzoeken.

4°. Indien de kerken geen waarborg kunnen erlangen, dat de universitaire op- leiding, wat de trouw aan de Belijdenis betreft, in het spoor der kerken zal loopen, behooren zij voor het geval van nood gered te staan, om aanstonds een semi- nariale opleiding in de plaats te doen treden.

5°. Een overeenkomst met de Directeu- ren der Universiteit voor wat de algemeene beginselen van alle faculteiten en het on- derwijs in de godgeleerde faculteit aangaat, is daarom noodzakelijk.

6°. Overmits de opleiding van de Die- naren des Woords niet enkel wetenschap- pelijk is, behooren de kerken door een eigen Seminarie bij de Universiteit in de praktische opleiding van de Dienaren te voorzien.

En 7°. In dit eigen Seminarie behooren de kerken steeds het steunpunt te vinden, om, bijgeval de universiteit afwijkt en niet tot reden is te brengen, ook voor de verdere opleiding te kunnen intreden.

In verband met de kerkelijke procedures is het zaak te rekenen met de uitspraken die, in gelijksoortige gedingen, in vroegeren tijd te Arnhem en te Assen vielen.

Op die van Assen d.d. 20 Juni 1881 komen we een volgend maal terug.

Thans vestigen we de aandacht op de beslissing op 9 Maart 1865 door de recht- bank te Arnhem genomen.

Ze gold de Christelijke Gereformeerde kerk te Heerde, wier predikant door het toenmalig Classikaal Bestuur der Christelijke Gereformeerde kerk was afgezet. Deze had na die afzetting met zijn kerkeraad een besluit genomen, om uit het kerkverband te tre- den, en plaatselijk zelfstandig te gaan staan.

Maar het Classikaal Bestuur der Christe- lijke Gereformeerde kerk had hier geen genoegens mee genomen. Het oordeelde, dat breking met het kerkverband toonde, dat deze predikant zich met woord en daad van het genootschap had afgeschei- den, en dus de plaats nu vacant was.

Het zond hierop den consulent, Ds. J. W. de Lange van Wapenveld, die met behulp van eenige ontevreden gemeente- leden een tegenkerkeraad benoemde. En deze tegenkerkeraad stelde nu den eisch in, dat aan hem het kerkgoed zou wor- den overgegeven.

In dit geding nu nam de Arrondisse- mentsrechtbank van Arnhem twee beslis- singen, die opmerkelijk zijn.

Ten eerste maakte de rechtbank uit, dat niemand geacht kan worden zich van een corporatie te hebben afgescheiden, zoolang hij zelf het tegendeel verklaart.

En ten andere, dat een kerk die als kerk in een kerkverband treedt, en geen beding aanging dat ze zich voor altoos verband, elk oogenblik vrij is om uit te treden, en is ze uitgetreden, zelfstandige plaatselijke kerk onder haar eigen kerke- raad blijft.

Wat het eerste punt betreft luidt de considerant van de rechtbank aldus:

Overwegende, dat de inhoud der missive alleen luidt, dat de Kerkeraadsleden van wie dezelve is uitgegaan de Kerkelijke gemeen- schap met het Kerkbestuur der Christelijk afgescheidene Kerk in Nederland breken, en dat volgens de kennisgeving, bij missive van 2 Maart 1864, aan den burgemeester van Heerde gedaan, overeenkomstig de door den Kerke- raad en verdere mandaten der Christelijk afgescheidene gemeente te Heerde, op 13 Februari te voren afgelegde verklaring, de Kerkeraad door die kennisgeving geenszins had gebroken met de aan zijne zorg toevertrouwde afgescheidene gemeente van Heerde, en dat zoodanige bedoeling om zich van de gemeente af te scheiden, welke niet in de meergemelde missive van 1 Februari 1864 ligt opgesloten, aan de schrijvers der missive tegen hunne uitdrukkelijke verklaring aan, niet kan worden toegescreven; enz.

En wat het tweede punt raakt, sprak de rechtbank zich in dezer voege uit:

Overwegende, dat hieruit volgt, dat de Chris- telijk afgescheidene gemeente van Heerde niet als een onderdeel van het Christelijk afge- scheiden Kerkgenootschap, maar als een op zich zelf staande gemeente is toegelaten, dat er ook later geen verplichting voor die gemeente tot eene vereeniging met dat Kerkge- nootschap is ontstaan, doch dat de toetreding

tot dat Kerkgenootschap eene geheel vrijwillige daad van die gemeente is, terwijl, daar niet blijkt van eenige door de gemeente op zich genomen verplichting om voor altoos, of gedurende eenen bepaalden tijd, met het Kerk- genootschap, aan hetwelk dezelve zich vrijwil- lig had aangesloten vereenigd te blijven, die gemeente de vrijheid behield dat Kerkgeno-otschap weer te verlaten;

Overwegende, dat dientengevolge het ver- laten van het Kerkgenootschap geen invloed konde uitoefenen op het bestaan der gemeente als zoodanig, maar deze in alle overige opzich- ten dezelfde bleef als vroeger, en derhalve de bestuurders der gemeente door het verlaten van het Kerkgenootschap te weeg te brengen, geenerlei wijziging in hunne eigene betrekking tot de gemeente veroorzaakt;

Overwegende, dat derhalve de vacaturen in den Kerkeraad te Heerde, door welker vervul- ling de eischen bewaren de door hen aange- nomene qualiteit te hebben verkregen, nimmer zijn ontstaan, en zij derhalve, zonder dat het noodig is in eenig onderzoek te treden, of de eischen op wettige wijze tot leden van den Kerkeraad zouden zijn benoemd, geacht moeten worden de qualiteit, waarin zij optreden, niet te berispen; enz.

De gewichtige beteekenis van deze beide uitspraken, vooral waar ze van de Arn- hemsche rechtbank kwamen, springt terstond in het oog; ook al zij er volledigheidshalve bij opgemerkt, dat de invoering van het Reglement van 1869/70 toen nog niet had plaats gehad.

Het was in 1865.

Het geheele vonnis beslaat elf bladzijden, en is te vinden in het *Rechtsgeleerd Bijblad van De Geer en Boneval Faure*, XV deel p. 548—559.

Ambt der geloovigen (8).

De Synodale Hierarchen, die de onvoor- zichtigheid begingen, om het „ambt der geloovigen“ te loochenen; en met name de ambtelijke roeping der geloovigen ont- kenden, om c. q. de regeringsrecht der kerk op andere personen te leggen, door het aanwijzen van broederen voor een nieuwen kerkeraad, komen nu in een pijllijk geval.

Ze kunnen thans niet langer voorwenden, dat dit „ambt der geloovigen“ en de be- noeming krachtens dit ambt van een tegen- kerkeraad, een uitvinding en verzinzel van den dommen doleerenden hoop is. Immers hun is nu aangeetoond, dat de kerken in Doleantie ten deze niets anders deden, dan stipt en strikt het advies volgen van den kundigsten en geheel eenigen kenner van ons Gereformeerd kerkrecht, den godzali- gen en ingeleerden Gijbertus Voetius; een man die op de Synode van Dordt in 1618 zitting had; die de doleerende kerken van zijn tijd gekend had; en die dit zijn ge- voelen destijds openlijk leeraarde en in geschriften verbreide, zonder dat een enig theologus van naam er in den gulden tijd onzer vaderen tegen is opgekomen.

Gijbertus Voetius, de godgeleerde van zijn tijd, de grootste godgeleerde, dien onze Gereformeerde kerken na Dordt bezeten hebben, en die met zijn atlantische werk- kracht meer deed dan al de anderen saam; die Cartesius en Coccejus saam versloeg; en die aan een Gereformeerde Universiteit de grondslagen voor onze universitaire op- leiding gelegd heeft, hij, en niemand min- der dan hij, heeft het beginsel, uitgangspunt en gedrag der Doleerenden als stipt en strikt Gereformeerd geijkt en bezogeld.

Iets waaruit men nu eens zien kan, op wat doolpaden zij verloopden, die aan de Vrije Universiteit, omdat ze ditzelfde Kerk- recht leeraart, den rug tokeerden. Wat toch anders openbaarden ze hiermee dan of hun eigen onwetendheid of hun eigen on- gereformeerdeheid?

Tot bes broederen, tie te gaan lijken weg die onder bleven; en om ook die thans datz Hien te doen c ze tegen daarom in de Macht delijk aan Gijbertus kerkelijke leeraars e ntw.

Op de v de kerkelij uitwendige meente, al plaats verg gemeente uit zich z lijke opdra Heere en wijze, waa macht in geleed is, i geloovigen, instituut, o deratief a de geloovi deze zicht zijn zij het de macht den bekem dat consen formatie v die formati danig voor

Deze nu tus als K door de g kerkelijk i Voetius in vren, de de leere dus gaat h Heilige Se

In de dagen der Hervorming hebben onze vaderen dan ook uitsluitend wel ge- voed, dat hier de schoen wrong, en in een zijner eerste schritten waarmee Luther de Reformatie inzette, „De vrijheid van een Christenmens“ zette hij daarom uitdruk- kelijk het pleit op, om het „ambt der ge- loovigen“ tegen het beweerde absolute ambt der leeraars te verdedigen. Het „al- gemeene priesterschap der geloovigen“, dat Rome zoo zorgvuldig gebalsemd en als nummie ingewikkeld had, rukte Luther toen en later met één magtige greep uit die ban- den des doods los, en predikte voor de ooren van het verbaasde Europa, weer de gulden en heetlijke waarheid, dat de geloovigen niet eerst door het kanaal en den trechter van hun priester of leeraar Gods Woord ontvingen, maar Gods Woord in de Heilige Schrift zelve bezaten, en zelve roeping en ambtelijke verplichting hadden om desnoods tegen hun leeraar of priester voor de rech- ten van dat Woord op te komen; moest